

דף קיד.

עין משפט א.

או"ה סימן שמג סעיף א

א. קטן האוכל נבילות מ אין ב"ד מצווין להפרישו^נ, אבל אביו מצווה ס לגעור בו ולהפרישו מאיסור תורה ע מדין חינוך. אבל להאכילו בידים

מ. טור, מיבמות קי"ג-קי"ד וב"י. וה"ה אם עושה שאר איסורין כמ"ש הב"י וכן ביאסורי שבת אם הוא עושה לדעת עצמו, אבל אם הקטן עושה לדעת הגדול מוחין בידו כמ"ש בסי' של"ד סעיף כ"ה.

כתב הב"ח דלגבי טומאה אם הוא כהן קטן מצווין להפרישו אפי' לא הגיע לחינוך, אבל לדעת הרמ"א ביו"ד ריש סימן שע"ג אין מצווין להפרישו גם בטומאה, וכן דעת רוב הפוסקים ולפי הי"א ברמ"א כאן מצווין להפרישו.

אשת כהן מעוברת מותרת ליכנס באהל המת דספק ספיקא הוא ספק נפל ספק נקבה, כ"כ הרוקח והביאו הרמ"א בס"ק ב', ועיין בכה"ח אות ד' בענין טומאה בלועה.

נ. מ"מ אסור לומר לו מותר דאז ע"פ הוראתו הוא עושה והרי כאילו מאכילו בידים, כה"ח אות ו' מרשב"ן.

ס. כיון שמצווה לחנכו במצוות, וכ"ש שמצווה לגעור בו ולהפרישו מאיסור תורה. ה"ה האב לבתו מצווה להפרישה כיון שמחוייב להנכה, מ"א ס"ק א'. אבל חרש ושוטה לא שייך בהם חינוך, כה"ח אות ח'.

אמו אינה מצווה על חינוכו, כך הוא בנוזר כ"ט ובתה"ד סי' צ"ד, וכן כתב בברכי יוסף אות ז' אבל אחרי פטירת האב ישנה בחיוב חינוך, כה"ח אות ט'.

ע. זו תוספת הרמ"א אבל האמת גם מאיסור דרבנן חייב אביו להפרישו מדין חינוך כמ"ש בסי' ק"ו סעיף ב' אלא שבאיסור דרבנן אם אביו לא הפרישו אין ב"ד מוחין ביד אביו אבל באיסור תורה ביי"ד מוחין בו, ב"י, מ"א ס"ק ב'.

אסור פ' אפי' באיסור מדבריהם ז.

וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפי' בדברים שהם משום שבות.

הגה: וי"א דכל זה בקטן שלא הגיע לחינוך ק' אבל בהגיע לחינוך צריכים להפרישו.

פ. ובסוף פ' ט' דשבת אמרו דאסור לתת לתינוק חגב חי טמא כדי שישחק בו שמא ימות ויאכל אותו, דאפי' דבר שיש בו רק משום בל תשקצו אסור ליתן בידו והוי כמאכילו בידים.

ו' אם התינוק צריך לכך כגון שהוא קצת חולה מותר לומר לעכו"ם להאכילו גם חמץ בפסח.

ו' מותר לתת לתינוק לשתות קודם קידוש. כה"ח אות י"ז. אך אם לא מבקש אין לתת לו לשתות או לאכול.

ו' חינוך חייב האב מדרבנן עד י"ג שנים אם הביא ב' שערות, ובלא הביא שערות חייב עד כ' שנים או סימני סריס או רוב שנותיו, ומכאן ואילך אינו חייב בחינוך, כה"ח אות י"ח.

צ. וכל אדם אסור להאכילם בידים אפי' אינו בר הבנה כלל שדרשו "לא תאכלום" לא תאכלום לקטנים.

ומטעם זה אסור להציע כלאים בעריסת קטנים, דהוי כמאכילו בידים, ברכי יוסף אות ו'. ואפי' לחרש ושוטה אסור להאכילם בידים ממהרי"ו נתיב ח"י ח"ג, כה"ח אות כ"א. גם חרש בזמנינו שמלמדים אותו כפקח מ"מ כיון שאין לו חוש השמיעה יש לו עדיין דין חרש, כה"ח אות כ"ג.

ו' ואסור ליתן לקטן לאכול מחוץ לסוכה אכילת קבע.

ו' וצריך להפריש ולגעור בקטנים שמדברים דברי שקר ולשון הרע ומחלוקת וליצנות, וכן אם הקטן מבזה אביו או אמו ההורה השני צריך לגעור בו ולחנכו, כה"ח אות כ"ה. ועיין שם באות כ"ו בקטן שגנב או הזיק איך בי"ד יתייחס לזה.

ו' כמ"כ אסור להרגיל הקטן בחילול השבת, ואם מותר לטלטל הסידורים לביכנ"ס ע"י קטן ולסמוך על הרשב"א דאיסור מדבריהם נותנים לו גם בידים זה אינו, דגם להרשב"א זה דוקא לצורכו אך לא לצורך הגדול, והעצה לתת לקטן לצורכו הסידור והחומש ואגב בביכנ"ס ישתמש גם הגדול, כ"כ בתשובת רע"א סי' ט"ו. ויש מתירין ע"י קטן גם שלא לצורכו, כה"ח אות כ"ז.

ק. אף דמצוות חינוך לא חלה על אחרים היינו דוקא במצוות עשה, אבל להפרישם מאיסור כיון שהגיע לחינוך שאביו חייב לחנכו, מצוה על כל אדם להפרישו מאיסור, ואם אביו שם מוחין ביד אביו שיפרישו באיסור תורה, כה"ח אות כ"ח.

הגה: וי"א דלא שייך חינוך לב"ד ר' אלא לאב בלבד.

הגה: קטן שהכה את אביו או עבר עבירות בקטנותו אע"פ שא"צ תשובה כשיגדיל מ"מ טוב שיקבל עליו איזה דבר לתשובה ולכפרה ש' אע"פ שעבר קודם שנעשה בר עונשים.

יו"ד סימן שעג סעיף א

א. א. כשם שמוזהר הכהן לא ליטמאות, כך מוזהרין הגדולים על הקטנים ת.

הגה: ודוקא לטמאותן בידים, אבל אם הקטנים מטמאין עצמן, עיין באו"ח סי' שמ"ג אם צריך להפרישן א.

עין משפט ג.ד. או"ח סימן שלד סעיף בה

כה. כח. עכו"ם שבא לכבות הדליקה אין מוחין בידו ב, אבל קטן שבא לכבות צריך למחות ב בידו.

ר. וכתב הברכי יוסף אות ז' דלענין הלכה האב דוקא חייב לחנך את בנו.

ש. ובגמ' שבת נ"ו ע"ב אמרו על ישיאהו המלך שכל דין שדן מבן ח' שנים עד י"ח החזירן להם משלו שמא טעה בדין, ועיין בכה"ח אות ל"ה-ל"ו.

ת. מברייתא יבמות קי"ד ע"ב.

א. והטור בשם הרמב"ם מפ"ג דהלכות אבל, כתב דאין ב"ד מצווין להפרישו, אבל אביו צריך לחנכו בקדושתו, ועיין בשו"ת הרשב"א סי' קכ"ח.

ב. דאדעתא דנפשיה קעביד, ואפי' יודע העכו"ם שנוח לו לישראל להנאת עצמו מתכוין שיודע שלא יפסיד, ב"י בשם רש"י. אבל בס"י רע"ו בהדלקת הנר ששם הישראל נהנה מגוף הנר לא אומרים אדעתא דנפשיה קעביד, מ"א ס"ק כ"ז.

וא"י שבא לשאול אם לכבות אם אנחנו רוצים בכך אין מתירין לו לכבות כ"כ בחידושי הר"ן, מיהו מותר לומר לו תעשה כרצונך, כה"ח אות קי"ז.

ג. דבקטן שעושה על דעת אביו גרע, ט"ז ס"ק י"ט.

ו ואפי' הקטן עדיין לא הגיע לחינוך צריך למחות בידו, ואפי' אין אביו שם, מ"מ אם הקטן עושה להנאת עצמו א"צ למחות בו אלא אביו מדין חינוך. כה"ח אות קכ"א, ואפי' למ"ד מלאכה שאינה צריכה לגופה הוי מדרבנן מ"מ צריך למחות בידו, מ"א ס"ק כ"ט מר"ן.

אור"ח סימן שמוג פעיף א
עיין לעיל עין משפט א

עין משפט ה.

יור"ד סימן שעג פעיף א
עיין לעיל עין משפט א

עין משפט ו.ז.

דף קיד:

אה"ע סימן יז פעיף מג.מח

עין משפט א.

מג פג. אשה נאמנת על עצמה ד' לומר שמת בעלה, ומתייבמת, והיבם נכנס לנחלה על פיה, ונוטלת עיקר כתובתה בשבועה ה', ובלבד שבאה לב"ד, ולא תבעה כתובתה י' בלבד.

מח פז. האשה נאמנת לומר מת בעלה, ובלבד שלא בשעת מלחמה, כי אז אומרת הדבר בדדמי^ז. אך אם אמרה מת רחוק מהמלחמה, נאמנת. ובלבד שאין קטטה בינו לבינה, והיינו קטטה גדולה כגון שאמרה גירשני בפני ב' ואותם שניים מכחישים אותה. דעד כדי כך לא מפקיעה עצמה.

ד. ממשנה יבמות קי"ד.

ה. הטור בסי' ק' כתב בשבועה שמת, ותמהו עליו אלא שבועה זו שמת היינו ע"י גלגול בלבד, כ"כ הח"מ. ואפי' אם היא שוטה שיודעת בטיב נישואין, מגמ' ביבמות קט"ז ועיין בח"מ.

ו. אבל באה ואמרה מת ותנו לי כתובתי אין מתירין אותה אף להנשא, וי"א דבכה"ג שתבעה כתובתה אפי' יש לה עד שמעיד שמת בעלה אין מתירין אותה כ"כ הנ"י בשם הריטב"א, והביאו הרמ"א. וכתב הח"מ דדוקא שהיא הביאה העד דחיישינן ששכרה אותו, אבל אם בא לבד אין חשש וכ"כ הריטב"א. ובתבעה כתובתה לא נאמנת, דודאי אין דעתה להנשא אלא ליטול כתובה מחיים, ולפ"ז אם נישאת ואח"כ באה לתבוע כתובתה ע"י שאומרת מת, ירד החשד ותיטול כתובתה. כ"כ הח"מ מהרא"ש.

ז. אפי' לרמב"ם דבמלחמה אינה נאמנת גם בקברתיו, ובמת על מיטתו נאמנת. כאן גם על מיטתו אינה נאמנת עד שתאמר קברתיו, וא"כ רעבון גרע ממלחמה. ועיין בשו"ת מזרחי טעם ברמב"ם כ"כ הח"מ. ועיין בב"י.

או המיר בעלה ^ה וברח והשאירה עגונה שאינה נאמנת. ובכל הנ"ל - במלחמה, בקטטה גדולה, או בבעלה המיר דתו וברח והשאירה עגונה, אף אם ^ט יש לה עד שמסייעה לא תנשא, דחיישינן שמא שכרה אותו. ואם נישאת, לא תצא.

מח. במלחמה בעולם אפי' אמרה מת וקברתיו, אינה נאמנת ^י, וי"א דבקברתיו נאמנת.

מח. פט. אמרה מת על מיטתו ^{יב}, אפי' מלחמה בעולם נאמנת לכו"ע.

עין משפט ב.ג. אה"ע סימן יז סעיף מח
עייך לעיל עין משפט א

עין משפט ד. אה"ע סימן יז סעיף נג

נג. צה. הייתה שנת רעבון ואמרה מת בעלי, אינה נאמנת עד שתאמר גם קברתיו ^ל. ואפי' אם אמרה מת על מיטתו. וה"ה מת בצמא דינו כרעב.

ח. ודוקא שילוח הנחשים ברוב בני אדם, אבל נשכו נחש ובאה ואמרה מת נאמנת. כ"כ הח"מ בשם ר"י.

ט. דבזה נאמנת לחולקים על הרמב"ם. דלהרמב"ם אינה נאמנת גם בקברתיו דומיא דמלחמה, כי אומרת בדדמי כ"כ הח"מ.

י. בגמ' קי"ד תרי לישני. וכך פסק הרמב"ם, אולם הר"ן היתה לו גירסה ברמב"ם דאינה נאמנת, כ"כ הח"מ.

כ. מגמ' יבמות קט"ו.

ל. אפי' לרמב"ם דבמלחמה אינה נאמנת גם בקברתיו, ובמת על מיטתו נאמנת. כאן גם על מיטתו אינה נאמנת עד שתאמר קברתיו, וא"כ רעבון גרע ממלחמה. ועייך בשו"ת מזרחי טעם ברמב"ם כ"כ הח"מ. ועייך בב"י.

עין משפט ה. אה"ע סימן יז סעיף נא

נא. צג. שילוח נחשים^מ או מפולת ביום, דינם כמלחמה ואינה נאמנת עד שתאמר קברתיו^נ, או מת על מטתו.

עין משפט ו. אה"ע סימן יז סעיף נה

נה. צז. אם יש דבר בעולם אין זה כמלחמה^ס ונאמנת לומר מת בעלי, ור"י פסק דאינה נאמנת וכמלחמה.

עין משפט ז. אה"ע סימן יז סעיף מט

מט. לא הוחזקה מלחמה בעולם, ובאה ואמרה: מלחמה היתה במקום פלוני ומת במלחמה, לא תנשא, לכתחלה, ואם נשאת, לא תצא. (וי"א דאפילו נישאת, תצא) (טור בשם הרא"ש).

מ. ודוקא שילוח הנחשים ברוב בני אדם, אבל נשכו נחש ובאה ואמרה מת נאמנת. כ"כ הח"מ בשם ר"י.

נ. דבזה נאמנת לחולקים על הרמב"ם. דלהרמב"ם אינה נאמנת גם בקברתיו דומיא דמלחמה, כי אומרת בדדמי כ"כ הח"מ.

ס. בגמ' קי"ד תרי לישני. וכך פסק הרמב"ם, אולם הר"ן היתה לו גירסה ברמב"ם דאינה נאמנת, כ"כ הח"מ.